

Oponentský posudek bakalářské práce Lukáše Laibla

Ontogeneze trilobitů

(školitel Doc. RNDr. Oldřich Fatka, CSc.)

Již v úvodu bych chtěl předeslat, že oponovaná bakalářská práce určitě splňuje všechna kritéria na ní kladená. Na tomto hodnocení nic nemění ani některé připomínky, které k ní mám. Tyto připomínky nejsou míněny jako hrubé výtky či přecenění nároků na bakalářskou práci, ale spíše jako podněty do budoucna, až bude kolega psát práci diplomovou.

Předložená bakalářská práce čítá 36 stran a 16 většinou převzatých obrázků v textu a je tedy středního rozsahu. Na první pohled zaujme, že navzdory názvu o ontogenezi trilobitů pojednává jen její polovina. Úvod práce (str. 4-13) je totiž věnován obecným otázkám morfologie trilobitů, jejich výskytu a paleoekologii, závěrečné kapitoly (29-32) zase spíše jejich systematice. Tyto kapitoly do práce jistě patří, ale zřejmě ne v takovém rozsahu, či respektive část o ontogenezi by mohla být delší. Práce je jinak docela důkladnou řešerší tématu a nechybí v ní zhodnocení žádné významnější práce, ontogenezi trilobitů věnované. Z tohoto ohledu tedy bude velmi užitečná pro psaní diplomové práce. Autor v ní rozhodně prokázal schopnost vytáhnout ze shromážděných podkladů to podstatné a přemýšlet o tématu (např. odhalení chyby Chatertona a Speyera 1989 versus 1997, viz str. 33 nahoře). Autor si poradil i s některými biologickými publikacemi. Nakonec i recenzent v oponované práci našel pár užitečných informací, o kterých nevěděl, respektive je v excerpovaných článcích přehlédl. Autor však musí ještě trochu zapracovat na svých formulačních dovednostech – práce obsahuje některé nepřiliš srozumitelné, či problematické pasáže a překlepy, které její četbu znesnadňují (např. opistopární stehy – str. 31). Problematické je především počest'ování latinských jmen na jedné straně (fakopidní, telefinidní, kalymenidní, asafidní trilobiti, faselové stádium, cefalon) a přejímání anglické terminologie v případech, kdy se léta užívají a u nás již zdomácněly české termíny (faciální sutura) na straně druhé. Termín volvace (str. 13) doporučuji nahradit vžitým českým stáčení (i v angličtině je běžně používán termín enrolment atd.). Místo uzavírací brázda je lepší používat vžitý termín vinculární rýha. Termín infantilní mortalita vypadá v češtině zajímavě. V práci se však občas objeví i věcné omyly či spíše špatně pochopené údaje z literatury (např. že hypostom trilobitů byl volně pohyblivý s odkazem na Forteyho a Owense (1999) – to byl však jen jeden typ hypostomu – natantní a

ostatní typy byly pevně či pohyblivě spojeny s duplikaturou nebo rostrem cephalonu hypostomálním švem, i když omezenou pohyblivost snad u většiny měly). Citovaní autoři přímo používají termín „rigidly braced and attached“ u conterminantního a impendentního typu. V přehledu typů očí u trilobitů chybí ještě třetí typ – abatochroální, typický pro některé eodiscidy. V diskusi o nektonním způsobu života trilobitů chybí příklady zástupců čeledí Proetidae, Odontopleuridae, Asaphidae a Paradoxidae. Jiným rozporuplným tvrzením je, že zastoupení čtvrtého typu životní strategie trilobitů nebylo příliš časté - cyclopygidní trilobiti, u kterých je mimo jiné také předpokládán, však byli evolučně mimořádně úspěšnou skupinou trilobitů. Místo členění larev na podobné a nepodobné dospělci (autorova zkratka PD a NPD) se doporučuji držet vžitých anglických termínů zavedených Speyerem a Chattertonem (1989), tedy adult-like a nonadult-like. Věta „U některých taxonů může PD larva odpovídat anaprotaspidnímu a NPD larva metaprotaspidnímu stádiu“ by potřebovala upřesnit příkladem a odkazem na příslušnou životní strategii. Diskusi o holaspidním období doporučuji doplnit diskusí termínů eférické či gerontické stádium či období (u nás zaváděl např. Šnajdr *in* Špínar 1960). Závěr předložené práce moc závěrem není, tento charakter má pouze první a snad i třetí odstavec. Ve druhém odstavci ale autor celkem zbytečně opakuje již jednou napsané.

Závěr:

Na práci je vidět již nyní patrná autorova odborná kvalita či odborný potenciál, ale zároveň ještě určitá nevyzrálost. Tu však ve třetím ročníku rozhodně není možné vyžadovat a nemůže být považována za chybu. Množství drobnějších připomínek jsem vyznačil přímo do vytištěného textu a měly by sloužit především autorovi.

Přikláním se ke známce 1, protože navzdory výše uvedeným výhradám považuji práci za celkem kvalitně zpracovanou. Její silnou stránkou je zejména důkladnost, se kterou se autor tématu věnoval a neopomněl při své odborné rešerši žádnou významnou publikaci. Plně zároveň prokázal schopnost orientovat se v odborné literatuře a vybrat si z ní to podstatné. Autor by rozhodně měl pokračovat ve svých výzkumech v rámci doktorského studia, na jehož výsledky se již nyní těším.

V Praze, dne 13.9.2010

RNDr. Petr Budil, Ph.D.
Česká geologická služba,
Klárov 3, 11821, Praha 1